

1 קָרְבָּא – פסוקים אלו, שנאמר בהם 'קרבנו', לָמָּה לִי – לשם מה
2 נאמרו.
3 מתרצת הגמרא: פסוקים אלו באו לדרשות אחרות, וכך יש לדרוש
4 מהם, 'קָרְבָּנו', וְלֹא קָרְבַּן חֲבִירוֹ – אין אדם סומך על קרבנו של
5 חבירו. 'קָרְבָּנו', וְלֹא קָרְבַּן עֹבֵד בּוֹכְבִים – אין ישראל סומך על
6 קרבן של גוי. 'קָרְבָּנו', לְרֵבּוֹת כָּל בְּעָלֵי קָרְבָּן לְסַמֵּיכָה – שאם יש
7 כמה שותפים בקרבן אחד, כל אחד מהם צריך לסמוך עליו, ואין די
8 שאחד יסמוך עבור כולם.
9 שנינו במשנה: הַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ וּמְבִיא נִסְכִים וּמְמִיר.
10 תִּנְיִ – שנה רב חנניה קמיה – [לפני] דְּרָבָא בְרִייתָא שְׁבָה נֹאמַר, יוֹרֵשׁ
11 אֵינּוּ סוֹמֵךְ עַל קָרְבַּן אֲבִיו, יוֹרֵשׁ אֵינּוּ מִימַר אֶת קָרְבַּן אֲבִיו, וְאִם
12 הַמִּיר אוֹתוֹ בְּבַהֲמָה אַחֲרָת אֵין הַתְּמוּרָה חֲלָה.
13 הַקְּשָׁה רַבָּא עַל בְּרִיתָא זוֹ: וְהָא אֲנִי תַנֵּן – והרי אנחנו שנינו במשנה,
14 הַיּוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, וּמְבִיא אֶת נִסְכָּיו – הנסכים על קרבן אביו, וּמִימַר.
15 אָמַר לִיהִ רַב חֲנִינְיָה לְרַבָּא בְּשֵׁאלָה, אֵיפְכָא – האם אהפוך את
16 הגירסא בברייתא שבידי, ואגרוס בה 'יורש סומך יורש ממיר', כדי
17 שלא יקשה עליה מהמשנה.
18 אָמַר לִיהִ רַבָּא לְרַב חֲנִינְיָה, לֹא – אל תהפוך את הגירסא, מִתְּנִיתָא
19 מִנִּי – ברייתא זו ששנית, בשיטת מי היא, בשיטת רבי יהודה היא.
20 דְּתַנֵּינָא בְּבְרִיתָא אַחֲרָת, יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ מִימַר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר,
21 יוֹרֵשׁ אֵינּוּ סוֹמֵךְ, יוֹרֵשׁ אֵינּוּ מִימַר.
22 הגמרא דנה בשרוש המחלוקת שבברייתא זו. שואלת הגמרא: מֵאֵי
23 טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה שִׁיּוּרֵשׁ אֵינּוּ סוֹמֵךְ וְאֵינּוּ מְמִיר.
24 משיבה הגמרא: רבי יהודה דורש מקרבנו' האמור לגבי סמיכה, שעל
25 קָרְבָּנו אדם סומך, וְלֹא עַל קָרְבַּן אֲבִיו. וְיִלְיָף – ולומד רבי יהודה
26 תמורה, שהיא תחילת הַקְּדִשׁ, שהרי כשממיר הוא מתחיל את
27 הקדושה על הבהמה שאותה עושה תמורה, מְסַמֵּיכָה שהיא סוף
28 הַקְּדִשׁ, שמיד אחריה שוחטים את הקרבן, שתיכף לסמיכה שחיטה,
29 מֵה בְּסַמֵּיכָה שהיא סוף הַקְּדִשׁ יוֹרֵשׁ אֵינּוּ סוֹמֵךְ, אָף בְּתַמּוּרָה שהיא
30 תחילת הַקְּדִשׁ, יוֹרֵשׁ אֵינּוּ מִימַר.
31 שואלת הגמרא: וְרַבְּנָן – חכמים הסוברים שיוורש סומך וממיר, מִנֵּן
32 הֵם לּוֹמְדִים זֹאת.
33 משיבה הגמרא: שֹׁנְאֵמֵר (ויקרא כז) וְאִם הֶמֶר יִמִּיר בְּהֵמָה בְּהֵמָה וְהִקְיָה
34 הוּא וְתַמּוּרְתוֹ יִקְיָה קָדֵשׁ, ויכול היה הכתוב לומר 'ואם ימיר/
35 ומהכפילות של הלשון 'המיר ימיר' נלמד לְרֵבּוֹת אֶת הַיּוֹרֵשׁ, שגם
36 הוא יכול להמיר. וְיִלְיָף – ולומדים חכמים סמיכה שהיא סוף הַקְּדִשׁ,
37 מתמורה שהיא תחילת הַקְּדִשׁ, מֵה בְּתַמּוּרָה שהיא תחילת הַקְּדִשׁ
38 יוֹרֵשׁ מִימַר, אָף בְּסַמֵּיכָה שהיא סוף הַקְּדִשׁ, יוֹרֵשׁ סוֹמֵךְ.
39 חזרת הגמרא ושואלת: וְרַבְּנָן, הֵאֵי – פסוק זה של 'קָרְבָּנו' שממנו
40 למד רבי יהודה שיוורש אינו סומך, מֵאֵי עֲבָדֵי לִיהִ – מה הם עושים
41 בו, ולשם מה נכתב.
42 משיבה הגמרא: חכמים דורשים מכאן אחת משלשת הדרשות
43 שנלמדו לעיל מזמילה 'קרבנו', דהיינו קָרְבָּנו וְלֹא קָרְבַּן עֹבֵד
44 בּוֹכְבִים, או קָרְבָּנו וְלֹא קָרְבַּן חֲבִירוֹ, או קָרְבָּנו לְרֵבּוֹת כָּל בְּעָלֵי
45 קָרְבָּן לְסַמֵּיכָה.
46 שואלת הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה, מִנֵּן הוּא יִלְמַד אֶת שְׁלֹשֶׁת הַדִּינִים
47 הללו, הרי 'קרבנו' אחד נצרך כדי ללמד שיוורש אינו סומך.
48 משיבה הגמרא: רבי יהודה 'לְרֵבּוֹת כָּל בְּעָלֵי קָרְבָּן לְסַמֵּיכָה' לִית
49 לִיהִ – אינו סובר דין זה שכל בעלי הקרבן צריכים לסמוך, אלא אחד
50 סומך עבור כולם, ולכן נשאר לו 'קרבנו' אחד מיותר, ללמוד ממנו
51 שיוורש אינו סומך.
52 תירוץ נוסף: וְאִי נִמִּי אֵית לִיהִ – גם אם רבי יהודה סובר שכל בעלי
53 הקרבן צריכים לסמוך, יש לתרץ שעוֹבֵד בּוֹכְבִים וְחֲבִירוֹ – הדין
54 שאין ישראל סומך על קרבן של גוי והדין שאין אדם סומך על קרבן

55 של חבירו, שניהם מִחֵד קָרְבָּא נִפְקָא – נלמדים מפסוק אחד, וממילא
56 אֵייתְרוּ לִיהִ תְּרֵי קָרְבָּא – נשאר שני 'קרבנו' מיותרים, חֵד – מאחד
57 נלמד 'קָרְבָּנו' וְלֹא קָרְבַּן אֲבִיו, וְאֵיךְ – ומהאחר נלמד לְרֵבּוֹת כָּל
58 בְּעָלֵי קָרְבָּן לְסַמֵּיכָה.
59 חזרת הגמרא ושואלת: וְרַבִּי יְהוּדָה, הֵאֵי – יתור זה של 'המיר ימיר',
60 שממנו למדו חכמים שיוורש ממיר וסומך, מֵאֵי עֲבָדֵי לִיהִ.
61 משיבה הגמרא: מִיפְעֵי לִיהִ – רבי יהודה צריך פסוק זה כדי לְרֵבּוֹת
62 אֶת הָאֵשָׁה – ללמד שאשה שהפרישה קרבן והמירה אותה בבהמה
63 אחרת, התמורה חלה, ולוקה על כך משום הלאו של 'לא ימיר'.
64 דְּתַנֵּינָא בְּבְרִיתָא, לְפִי שְׁכָל הָעֶזְרִין שֶׁל תְּמוּרָה כּוֹלוּ אֵינּוּ מְדַבֵּר אֱלָא
65 בְּלִשׁוֹן זָקֵן, שְׁהָרִי נֹאמַר (ויקרא כז) 'לא יחליפנו ולא ימיר אתו' וכיוצא
66 בזה, ולא נאמר 'לא תחליפנו', מֵה סוֹפִינּוּ – מנין שסופינו לְרֵבּוֹת גַּם
67 אֶת הָאֵשָׁה, שאף בה נוהג דין תמורה, תְּלַמּוּד לּוֹמַר – מלמדת
68 הַתּוּרָה 'המיר ימיר', לרבות את האשה.
69 שואלת הגמרא: וְרַבְּנָן, מִנֵּן הֵם מְרַבִּים אֶת הָאֵשָׁה.
70 משיבה הגמרא: דְּרִישֵׁי מְ'אָם' – דורשים מהאות וא"ו המיותרת
71 שבמילה 'ואם', שיכול היה הכתוב לומר 'אם המיר ימיר בהמה
72 בבהמה' בלי וא"ו. וְרַבִּי יְהוּדָה, 'וְאִם' לֹא דְרִישֵׁי – אינו דורש מהאות
73 וא"ו במילה 'ואם', משום שלדעתו אין זה מיותר.

משנה

74 משנתינו מבארת מי הם המחויבים בסמיכה על קרבנם, ושאר דיני
75 סמיכה: הַכֹּל – כל המביאים קרבן הטעון סמיכה סוֹמֵכִין אֶת יְדֵיהֶם
76 עַל הַקָּרְבָּן, הוֹיֵן מְחַרֵּשׁ שׁוֹטָה וְקָמֵן וְסוֹמֵךְ וְעוֹבֵד בּוֹכְבִים וְהַעֲבֵד
77 וְהַשְׁלִיחַ וְהָאֵשָׁה, והטעם יתבאר בגמרא.
78 וְסַמֵּיכָה 'שְׂרִירִי מְצוּהָ – הסמיכה על הקרבן אינה מעיקר מצות
79 ההקדבה אלא כמו שיריים של המצוה ואינה מעכבת את הכפרה.
80 הסמיכה נעשית עַל הָרֹאשׁ שֶׁל הַקָּרְבָּן, וְנַעֲשִׂית בְּשֵׁתֵי יְדָיִם.
81 וְכַמְקוֹם שֶׁסוֹמְכִין עַל הַקָּרְבָּן שֵׁם שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ, אֲךָ אִם סָמַךְ מִחוּץ
82 לַעֲזָרָה צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְסַמֵּךְ בַּעֲזָרָה שְׁהוּא מְקוֹם הַשְּׁחִיטָה. וְתִקְּףָה
83 לְסַמֵּיכָה שְׁחִיטָה – יש לשחוט את הקרבן מיד לאחר הסמיכה.
84

גמרא

85 במשנה נמנו אלה שאינם סומכים ידיהם על הקרבן, הגמרא מבארת
86 את הטעם: שואלת הגמרא, בְּשֵׁלְמָא – מובן הדין במשנה שַׁחֲרֵשׁ
87 שׁוֹטָה וְקָמֵן אינם סומכים, משום דְּלֹא בְּנֵי דְעָה נִינְהוּ – שאין להם
88 דעת ואינם בני מצוה. עוֹבֵד בּוֹכְבִים נִמִּי – גם הדין שגוי אינו סומך
89 מובן, משום שנאמר בפסוק העוסק במצות הסמיכה (ויקרא א ב–ד) דְּבַר
90 אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלֶה, ודרשו חכמים 'בְּנֵי
91 יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין וְאֵין עוֹבֵד בּוֹכְבִים סוֹמְכִין', אֱלָא דִין סוֹמֵךְ אֵינּוּ
92 מובן, מֵאֵי טַעְמָא לֹא – מדוע אינו סומך.
93 משיבה הגמרא: שְׁנֵי אַמּוּרָאִים רַב חֲסִדָּא וְרַב יִצְחָק בְּרַ אֲבָדִימִי
94 אמרו טעמים שונים לדין שסומא אינו סומך, חֵד אָמַר, אֲתֵינָא –
95 למדים גזירה שוה 'סמיכה' 'סמיכה' מוֹקְנֵי עֲדָה, כלומר, נאמרה
96 'סמיכה' בשאר קרבנות, ונאמרה 'סמיכה' בפר העלם דבר של צבור
97 (ויקרא ד טו) וְסָמַכְוּ וְקָנִי הָעֲדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּרֶךְ, כשם שוקני
98 העדה והסנהדרין הסומכים על הקרבן אינם סומים, כך גם כל סומך
99 על קרבן צריך שלא יהיה סומא.
100 חֵד אָמַר, אֲתֵינָא – למדים גזירה שוה 'סמיכה' 'סמיכה' מְעוֹלָת
101 רֵאִיָּה, כשם שסומא אינו סומך על עולת ראייה לפי שהוא פטור
102 מלהביא קרבן זה, כך בשאר קרבנות סומא אינו סומך.
103 שואלת הגמרא: וְלִמָּאן דְּאָמַר שְׁהַלְמִיד הוּא מְעוֹלָת רֵאִיָּה, מֵאֵי
104 טַעְמָא לֹא יִלְיָף – מדוע לא למד זאת מן וְקָנִי עֲדָה כדברי האמורא
105 השני.

ואף על פי כן עלתה לו כפרה.
 שנינו במשנה שיש לסמוך על הראש של הבהמה. הגמרא מביאה
 ברייתא הלומדת זאת מפסוק: **תָּנוּ רַבֵּנּוּ**, נאמר בפסוק (ויקרא א.ד.) **וְסִמְךָ**
יָדוֹ על ראש העֵלֶה, ודרשו חכמים, יָדוֹ של הסומך תהא על הראש
 של הקרבן, ולא יָדוֹ על הצואר, כלומר על הגרון במקום בית
 השחיטה. יָדוֹ על הראש ולא יָדוֹ על הצוואר – גב הבהמה. יָדוֹ על
 הראש ולא יָדוֹ על הצוואר של הבהמה.
 שואלת הגמרא: **כָּל הֵנִי לְמַה לִּי** – מדוע יש צורך בשלשה מיעוטים.
 משיבה הגמרא: **צְרִיכֵי** – יש צורך בשלשתם. **דְּאֵי כְּתֹב רַחֲמָנָא רַק**
חַד, הייתי אומר שהפסוק בא לְמַעוּטֵי בַא אַתְּ הַצּוּאָר דְּלֹא קָאֵי בְּהַרְדֵי
רֵאשׁוֹ – שמקום השחיטה אינו נמצא בגובה הראש אלא נמוך ממנו.
אֲבָל גַּבּוֹ דְּקָאֵי לְהַרְדֵי רֵאשׁוֹ – אבל גבו שאינו נמוך מהראש ונמצא
 באותו גובה, **אֵימָא לֹא** – הייתי טועה לומר שאין חסרון בסמיכה על
 הגב, ולכן **צְרִיכֵי** – צריך פסוק למעט את גבו. **וְאֵי אֲשַׁמְעִינָן הֵנִי**
תְּרִי – ואם היה הפסוק משמיע שאין לסמוך על הצואר ועל הגב,
 הייתי אומר שדווקא שם אין לסמוך מִשּׁוּם דְּלֹא אֵיתְרַבֵי לְתַנּוּפָה –
 שאין מקיימים מצות תנופה לא בצואר ולא בגב, **אֲבָל תְּנוּה דְּאֵיתְרַבֵי**
לְתַנּוּפָה – שהתורה רבתה בו מצוה נוספת כתנופה, **אֵימָא לֹא** –
 הייתי טועה לומר שלא נתמעטה סמיכה שם, לכן **צְרִיכֵי** – צריך
 מיעוט מיוחד לחוזה.
 הגמרא מיתפרק ברין סמיכה על הראש: **אֵיבְעִינָא לְהוֹ** – הסתפקו בני
 הישיבה, סמך את יָדוֹ על הַצְּדָרִין – צידי הראש כגון על הלחיים,
מָהוּ – האם קיים מצות סמיכה.
 הגמרא פושטת את הספק מברייתא מפורשת: **תָּא שָׁמַע דְּתַנּוּא**
אֲבָא בִּירְחָה בְּרַבִּי – תלמידו של רבי **אֵלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אֹמְרֵי**,
 הסומך ניחזק יָדוֹ על רֵאשׁוֹ של הקרבן ולא יָדוֹ על הַצְּדָרִין – על צידי
 הראש.
 עוד מסתפקת הגמרא: **כֵּצֵי רַבִּי יְרֵמְיָה**, כרך על ידו מְטִילִית וסמך על
 הקרבן, **מָהוּ שְׁתַּחֲזִין** – האם חציצה פוסלת את הסמיכה.
 הגמרא פושטת את הספק מברייתא מפורשת: **תָּא שָׁמַע רֵאדֵי**
מַבְרִייתָא פושטת בסמיכת אהרן על הפר שלו ביום הכיפורים,
וּבְלִבְדֵי שְׂלֵא תְהֵא דְרַב הוֹצִינָן בֵּינוּ לְבִין הַקֹּבֵת, הרי מפורש שחציצה
 פוסלת את הסמיכה.
 שנינו במשנה: **וּבְשֵׁתֵי יָדַיִם** יש לסמוך על הקרבן. שואלת הגמרא:
מָנָא הֵנִי מִלִּי – מנין למדים דין זה. משיבה הגמרא: **אֲמַר רִישׁ**
לְקִישׁ, דְּאֲמַר קְרָא – נאמר בפסוק בענין סמיכה על ראש השעיר החי
 ביום הכיפורים (ויקרא טו בא.) **וְכִסַּף אֹהֶרָן אֶת שֵׁתֵי יָדָיו**, בְּתֵיב יָדָיו –
 כתוב 'ידו' חסר בלי האות י', וניתן לקרא זאת גם 'ידו' בלשון יחיד,
וּבְתֵיב 'שתי' – וקודם לכן נכתב 'שתי' 'ידו' בלשון רבים, ולכאורה
 יכלה התורה לכתוב 'ידי' ולא יהא צורך בתיבת 'שתי', אלא **וְהָ בָנָה**
אֵב – מכאן יש ללמוד בבנין אב לכל מקום בתורה שְׁנַאמַר 'ידו' אף
 שזה לשון יחיד, הֵרִי כָּאֵן שְׁתֵיב – כוננת התורה לשתי הידים, עַד
שִׁפְרִט לָךְ הַכְּתוּב – עד שהכתוב יאמר בפירוש 'ידו אַחַת'.
 הגמרא מביאה משא ומתן בין האמוראים בענין דרשה זו: **אֲזַל** – הלך
רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אֲמַרְהָ לְהָא שְׁמַעְתָּא כְּבִי מַדְרֵשָׁא – ואמר שמועה זו
 בבית המדרש ולא אֲמַרְהָ מִשְׁמִיחָ דְרִישׁ לְקִישׁ. שָׁמַע רִישׁ לְקִישׁ
וְאֵיקָפַד על כך שלא אמר רבי אלעזר דבר זה בשמו. **אֲמַר לִיה רִישׁ**
לְקִישׁ לרבי אלעזר **אֵי כְּלָמָא דְעַתְדָּךְ** – אם אמנם עולה בדעתך שְׂכַל
הֵיבָא דְתֵיב יָדוֹ תְרַתֵּי נִינְהוּ – הכוונה לשתי ידים, לְמָה לִי לְמַכְתֵּב
 – מדוע הצרכה תורה לכתוב 'ידיו' 'ידיו' בלשון רבים כמה וכמה
 פעמים. **אֲקִישִׁי לִיה** – הקשה לו ריש לקיש מְעַשְׂרִים וְאֵרְבַּע פַּעֲמִים
 שנכתב בתורה 'ידיו', ובניהם פסוק העוסק בתנופה בשלמים (ויקרא ז
 ט.) **וְיָדָיו תְּבִיאֵנָה** את אֲשֵׁי ה' וְגו' לְהִנִּיף אֹתוֹ תְנוּפָה, ובברכת משה
 ליהודה (דברים לג ז.) **וְיָדָיו רַב לֹו**, וכן בברכת יעקב למנשה ואפרים
 (בראשית מה ד.) **שְׂכַל אֶת יָדָיו**, ובכל המקומות הללו, היה לו לכתוב
 'ידו' בכתוב חסר ונדע שהכוונה לרבים. **אֲשִׁיתִיק** – שתק רבי אלעזר
 ולא ענה לשאלת ריש לקיש. לְבַתֵּר דְּנַחַ דְעַתְיָה – לאחר שנהא

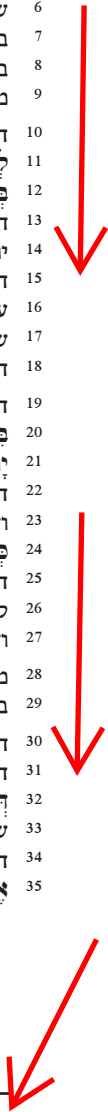
משיבה הגמרא: הוא סובר שְׁדִנִּין – למדים דיני קרבן יָחִיד מִקְרָבן
 יָחִיד אחר כמו עולת ראיה, וְאֵין דְּנִין – ואין למדים דיני קרבן יָחִיד
 מִקְרָבן צִיבּוּר כמו פר העלם דבר של ציבור.
 שואלת הגמרא: וְלִמָּאן דִּילִיף – האמורא שלמד את דינו של הסומא
 מִקְרָבן הַעֲרֵה, מֵאֵי מְעַמָּא לֹא יִלִּיף – מדוע לא למד זאת מְעוּלַת
 רֵאִייה.
 משיבה הגמרא: הוא סובר שְׁדִנִּין מִדֵּי דְתֵיב בֵּיה סְמִיכָה כְּגוֹפִיָה
 מִמִּידֵי דְתֵיב בֵּיה סְמִיכָה כְּגוֹפִיָה – יש ללמוד דיני קרבן שנאמרה
 בו בפירוש מצות סמיכה, מִקְרָבן אחר שנאמרה בו בפירוש מצות
 סמיכה, לְאִפּוּקֵי – להוציא קרבן מְעוּלַת רֵאִייה שלא נאמר בה
 בפירוש מצות סמיכה, דְּהֵיא גּוֹפִיָה מְעוּלַת נְדָבָה נְפָרָה – שהרי היא
 עצמה דין סמיכה שבה נלמד מעולת נדבה הטעונה סמיכה. דְּתֵיב
תְּנָא קְמִיָה דְרַב יַצְחָק בְּר אֲבָא – שכך שנו ברייתא לפני רב יצחק
 בר אבא, נאמר בעולת חובה של אהרן ביום השמיני למילואים (ויקרא
 טו ט) **וְיִקְרַב אֶת הָעוֹלָה וְיַעֲשֶׂה כַּמִּשְׁפָּט**, כלומר שהוא נהג בעולת
 חובה זו כַּמִּשְׁפָּט – כדן עולת נְדָבָה, ובא הפסוק הזה וְלִמָּד עַל
 עוֹלַת חוֹבָה כְּגוֹן זוֹ של המילואים, שְׁמַעוּנָה סְמִיכָה, וכך נלמד גם
 לעולת ראיה שהיא חובה שטעונה סמיכה.
 שנינו במשנה: וְהַעֲבָד וְהַשְׁלִיחַ וְהָאֵשָׁה אינם סומכים על קרבנם.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מנין למדים זאת: **תָּנוּ רַבֵּנּוּ**
בְּבִרְייתָא, שלש פעמים נאמר בתורה 'ידו' בענין מצות סמיכה בקרבן
 שלמים. ודרשו חכמים שתיבות אלו באים למעט, 'ידו' ולא יָד עֲבָדוֹ,
 והיינו שעבד אינו סומך עבור קרבן של אדונו. 'ידו' ולא יָד שְׁלוּחֹהוּ,
 והיינו שאין אדם נעשה שליח לחבירו לסמוך על קרבנו. 'ידו' ולא יָד
אֲשֵׁתוֹ, והיינו שאין האשה סומכת אפילו עבור בעלה.
 מקשה הגמרא: **כָּל הֵנִי לְמַה לִּי** – מדוע יש צורך במיעוט מיוחד לכל
 אחד מאלה, הלא די במיעוט אחד לכולם, שכיון ששמענו שהתורה
 הקפידה על סמיכה בידי המקריב עצמו, ממילא נשמע שאין אחר
 סומך עבורו, בין אשתו בין חבירו ובין עבדו.
 מתרצת הגמרא: **צְרִיכֵי** – יש צורך בשלשה מיעוטים, **אֵי כְּתֹב**
רַחֲמָנָא חַד – אם היתה התורה כותבת רק מיעוט אחד של 'ידו', הֵוָה
אֲמִינָא – שאינו אומר שהפסוק בא רק לְמַעוּטֵי עַבְדֵי שֵׁאִינוּ סוּמְךְ,
 משום דְּלֹאֵוּ בְּרַמְזוֹת, **אֲבָל שְׁלִיחַ דְּבַר מַצְוָה הוּא**, וְשְׁלוּחֹהוּ שְׂל
אָדָם כְּמוֹתוֹ, אֵימָא – שמה תאמר שהשליח רשאי לְקַמּוֹךְ עבור
 המקריב, לכך הוצרכו להוסיף ולמעט אף שליח מסמיכה. וְאֵי
אֲשַׁמְעִינָן הֵנִי תְרַתֵּי – ואם היה משמענו ששני אלו [עבדו ושלוחו]
 של המקריב אינם סומכים עבורו, הייתי אומר שהם אינם סומכים,
 משום דְּלֹאֵוּ כְּגוֹפִיָה דְמִיָּא – כיון שאינם נחשבים כגופו, **אֲבָל אֲשֵׁתוֹ**
דְּכְגוֹפִיָה דְמִיָּא – שהיא נחשבת כגופו של בעלה המקריב **אֵימָא** –
 שמה תאמר שתיִּסְמַךְ עבורו, **צְרִיכֵי** – לכן צריך מיעוט שלישי שגם
 אשתו של אדם אינה סומכת עבורו.
 שנינו במשנה: **סְמִיכָה אינה אלא 'שירי' מַצְוָה** ואינה מעכבת את
 הכפרה. הגמרא מביאה ברייתא המבארת דין זה: **תָּנוּ רַבֵּנּוּ**, נאמר
 בפסוק (ויקרא א.ד.) **וְכִסַּף יָדוֹ** על ראש העֵלֶה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עֲלָיו,
 ויש לשאול וְכִי סְמִיכָה מְכַפֶּרֶת וְהֵלֵא אֵין כְּפָרָה אֵלֵא בְּדָם הַנוֹרֵץ
 על המזבח, שְׁנַאמַר (ויקרא יז ט.) **כִּי הַדָּם הוּא כְּפָרָה יְכַפֵּר, אֵלֵא**
 הפסוק בא לומר לָךְ, שְׁאֵם הַמְקַרֵּב עֲשָׂאָה לְסְמִיכָה כְּשִׁירֵי מַצְוָה,
 כלומר החשיב אותה כמצוה שאינה מעכבת ולא סמך. מְעַלְהָ עֲלָיו
הַכְּתוּב כְּאֵילוֹ לֹא כִיפֵר וְכִיפֵר, כלומר כאילו לא עשה מצוה מן
 המובחר ואף על פי כן עלתה לו כפרה.
 מוסיפה הגמרא: וְתַנּוּא גַבֵי תַנּוּפָה כִּי הֵאֵי גּוֹוֵנָא – וכן שנינו ברייתא
 הדורשת דרשה כעין זו בענין תנופה, נאמר בפסוק בענין קרבן
 המצורע (ויקרא יד בא.) **וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד אֲשֶׁר לְתַנּוּפָה לְכַפֵּר עֲלָיו**, ויש
 לשאול, וְכִי תַנּוּפָה מְכַפֶּרֶת וְהֵלֵא אֵין כְּפָרָה אֵלֵא בְּדָם, שְׁנַאמַר
כִּי הַדָּם הוּא כְּפָרָה יְכַפֵּר, אֵלֵא הפסוק בא לומר לָךְ שְׁאֵם עֲשָׂאָה
לְתַנּוּפָה שְׁוִירֵי מַצְוָה, כלומר שלא קיים מצות תנופה, מְעַלְהָ עֲלָיו
הַכְּתוּב כְּאֵילוֹ לֹא כִיפֵר וְכִיפֵר, כלומר לא קיים מצוה מן המובחר

מנחות דף צד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה - עוז והדר" (ליום שבת קודש) קסז

36 לִיָּה סְנִיפִין לְלֶחֶם - כיצד סמכו הסניפים את הלחם שלא ישבר, הרי
 37 הסניפים הזקופים שלצידי הלחם נוגעים בלחם רק בקצותיו למעלה,
 38 דהיינו בסוף שיפועו, ולא סומכים את שאר שיפוע הדופן שעדיין יכול
 39 להישבר.
 40 מיישבת הגמרא: דְּעִגִּיל לְהוּ מֵעֵגֶל - בעשיית הסניפים, עיגלו אותם
 41 בתחתיתם כמין חצי עיגול, ועיגול זה עמד תחת כל דופן הלחם וסמכו
 42 שלא ישבר, וראש הלחם נסמך על זקיפתו של הסניף.
 43 הגמרא מקשה לסובר כתיבה פרוצה, מדוע הוצרכו לסניפין
 44 להעמדת הלחם: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי יוחנן) בְּמִין סְפִינָה
 45 רוֹקְדָתָּ, הֵינֵנו דְּבָעִינָן סְנִיפִין - מובן למה שמשו הסניפין, שהיות
 46 שהלחם היה חד למטה היו זקוקים לסניפין שיסמכו אותו, אֱלָא לְמָאן
 47 דְּאָמַר (רבי חנינא), שצורת לחם הפנים היתה בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה,
 48 קשה סְנִיפִין לְמָה לִי - מדוע הזקקו כלל לסניפין, הרי היה ללחם
 49 שוליים רחבות דיים כדי שהלחם יעמוד. מיישבת הגמרא: אֲנֵי יוֹקְרָא
 50 דְּלֶחֶם תֵּלַח - מחמת כובד הלחמים העליונים הלחמים התחתונים
 51 עלולים להישבר, והסניפין סמכום שלא ישברו.
 52 הגמרא מקשה לסובר כתיבה פרוצה, היכן היה מקום בשולחן להנחת
 53 הסניפין, מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי יוחנן) בְּמִין
 54 סְפִינָה רוֹקְדָתָּ מובן שהסניפין על גבי שִׁלְחָן מוֹנְחִין, שהיות ששולי
 55 הלחם היו חדים וכעובי אצבע בלבד עמד על גבי השולחן, אזי נותר
 56 מקום תחת שיפוע הלחם להעמדת הסניפין, אֱלָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי
 57 חנינא) בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, סְנִיפִין תִּיבָא מְנַח לְהוּ - היכן נותר מקום
 58 להנחת הסניפין, הרי שולי הלחם היו ארוכים כרוחב כל השולחן עד
 59 לצדדיו, האם אֲתֵרְעָא מְנַח לְהוּ - על הקרקע הונחו הסניפין. מיישבת
 60 הגמרא: אִין - אכן לרבי חנינא סובר כתיבה פרוצה, הסניפין עמדו
 61 על הקרקע, וכפי דְּאָמַר רַבִּי אָבָא בַּר מַמְלֵ, שְׁלִדְבְּרֵי הָאוּמֵר בְּמִין
 62 סְפִינָה רוֹקְדָתָּ, הַסְנִיפִין עַל גְּבֵי הַשִּׁלְחָן מוֹנְחִין, וְלִדְבְּרֵי הָאוּמֵר
 63 בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, הַסְנִיפִין עַל גְּבֵי הַקְּרָקַע מוֹנְחִין.
 64 הגמרא מבררת, כמי אמר רבי יהודה שהלחם והסניפין העמידו זה
 65 לזה: בְּמָאן אֲזֵלָא הָא דְּאָמַר - כאילו שיטה ותיבה פרוצה או ספינה
 66 ורוקדת והולכים דברי רב הוֹדָה שאמר, הִלָּחֵם מְעֵמֵד אֶת הַסְנִיפִין,
 67 וְהַסְנִיפִין מְעֵמֵדִין אֶת הִלָּחֵם. מפרשת הגמרא: בְּמָאן דְּאָמַר (רבי
 68 יוחנן) בְּמִין סְפִינָה רוֹקְדָתָּ, ולשיטתו הסניפין עמדו על השולחן
 69 ונתמכו על ידי הלחם שעמד עליהם והחזיקם, והסניפין עצמם סמכו
 70 את הלחם, שיעמוד על אף ששוליו חדים.

1 רַבִּי חֲנִינָא אָמַר, בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, דהיינו כמין תיבה (ארגז) שיש
 2 לה קרקעית וארבע דפנות, ונפרץ כיסויה וכן נפרצו דופנותיה של
 3 מזרח ומערב, ונותרו רק דופנותיה של צפון ודרום.
 4 רַבִּי יוֹהָנָן אָמַר, בְּמִין סְפִינָה רוֹקְדָתָּ - כצורת ספינה קלה
 5 שבאמצעותה היא רחבה, ומצירה והולכת לצד ראש וסוף ארכה, עד
 6 שבראש וסוף ארכה נעשית חדה, וכן בגובהה, היא מצירה ויורדת
 7 בארכה וברחבה, עד שבתחתיתה היא חדה, כדי אצבע על אצבע
 8 בלבד, ומפני צורתה זו אין ראשיה נוגעים במים כלל, ושטה מהר, כך
 9 ממש נראה הלחם.
 10 הגמרא מקשה לסובר כספינה רוקדת היכן הונחו הבזיכין: בְּשִׁלְמָא
 11 לְמָאן דְּאָמַר (רבי חנינא) בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, הֵינֵנו דְּהוּוּ יְתִבִי
 12 בְּזוּבִין - מובן כיצד ישבו בזיכי הלחם על הלחם, שהרי תחתית
 13 הלחם היתה ישרה ועליה הניחו את הבזיכים, אֱלָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי
 14 יוחנן), בְּמִין סְפִינָה רוֹקְדָתָּ, קשה, הִיבִי הוּוּ יְתִבִי בְּזוּבִין - כיצד ישבו
 15 הבזיכים על הלחם, הרי תחתית הלחם אינה ישרה, ולא ניתן להניח
 16 עליה את הבזיכים. מיישבת הגמרא: מְקוּם עָבִיד לְהוּ - לפני אפירתו
 17 של הלחם, היו עושים בדופנותיו המשופעות, מקום ישר להעמדת
 18 הבזיכים.
 19 הגמרא מקשה לסובר כספינה רוקדת, כיצד ישבו הקנים על הלחם:
 20 בְּשִׁלְמָא, לְמָאן דְּאָמַר (רבי חנינא) בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, הֵינֵנו דְּהוּוּ
 21 יְתִבִי קְנִים - מובן כיצד ישבו הקנים על הלחם, שכן לכל רוחבו של
 22 הלחם (בסמוך לאורך השולחן), דופנותיו היו רחוקות האחד מן השני,
 23 ועליהם עמדו הקנים, מדופן זו לדופן זו, אֱלָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי יוחנן)
 24 בְּמִין סְפִינָה רוֹקְדָתָּ, קשה, קְנִים הִיבִי הוּוּ יְתִבִי - היכן ישבו הקנים,
 25 הרי אין אפשרות להניח קנים בשני צידי הלחם, מאחר שדופני הלחם
 26 קרבו האחד לשני, ובקצותיהם (של צד אורך השולחן) נעשו חדים,
 27 והקנה אינו יכול לעמוד על חודם.
 28 מיישבת הגמרא: מוֹרְשָׁא עָבִיד לְהוּ - הדביקו לחם באצבע מעט
 29 בצק בחודו, והרחיבו את חודו שיהא רחב כדי להחזיק את הקנה.
 30 הגמרא מקשה לסובר כמין ספינה רוקדת, כיצד סמכו הסניפין את
 31 הלחם: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי חנינא) בְּמִין תִּיבָה פְּרוּצָה, הֵינֵנו
 32 דְּסִמְכִי לִיָּה סְנִיפִין לְלֶחֶם - מובן כיצד סמכו הסניפים את הלחם,
 33 שכן דפנות הלחם היו ישרות וזקופות, והסניפים שעמדו זקופים לצד
 34 השולחן, נגעו בכל דופן הלחם, והחזיקו את הלחמים שלא ישברו,
 35 אֱלָא לְמָאן דְּאָמַר (רבי יוחנן) בְּמִין סְפִינָה רוֹקְדָתָּ, קשה, הִיבִי סְמְכִי

המשך ביאור למסכת מנחות ליום שישי עמ' ב

14 נשמע מכך ש'במקום שסומכין שוחטין'.
 15 משיבה הגמרא: הִבִּי קְאָמַר זו כוונת המשנה, בְּמָקוֹם שְׁסוּמְכִין
 16 שׁוֹחְטִין משום שְׁתַּבְּחָה לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה.
 17 **משנה**
 18 המשנה מונה את ההבדלים בין מצות סמיכה למצות תנופה: הוֹמֵר
 19 בְּסַמִּיכָה מְבַתְּנִיפָה - יש ומצות סמיכה חמורה ממצות התנופה,
 20 וּבְתַנּוּפָה מְבַתְּנִיכָה - ויש שמצות תנופה חמורה ממצות סמיכה.
 21 מבארת המשנה: חומר בסמיכה מבתנופה, שְׁאֵחָד מְנִיף לְכָל
 22 הַתְּכִירִים - קרבן שהיו בו כמה שותפים, אחד מניף עבור כולם, וְאֵילו
 23 לַגְּבִי סַמִּיכָה אִין אֵחָד סוּמְךָ לְכָל הַתְּכִירִים. הוֹמֵר בְּתַנּוּפָה
 24 מְבַסְמִיכָה, שְׁתַּתְּנִיפָה נוֹחֶת בְּקַרְבָּנֹת הַיְחִיד וּבְקַרְבָּנֹת הַצֶּבֶד

1 דעתו של ריש לקיש, אָמַר לִיָּה לרבי אלעזר, מֵאֵי מְעָמָא לֹא תִימָא
 2 לִי - מדוע לא ענית לי שאין הכוונה לכל מקום בתורה שכתוב ידו,
 3 אלא לִיִּדְיוֹ דְּסַמִּיכָה קְאָמַרִי - הכוונה היתה לתיבת 'ידו' שנכתבה
 4 בענין סמיכה. מקשה הגמרא: הלא בְּסַמִּיכָה נִמְיָ בְּתִיב - בענין
 5 סמיכה גם מצינו שכתוב בענין משה ויהושע (במדבר כ"ב) 'וַיִּסְמְךָ אֶת
 6 יָדָיו עַל וַיִּצְוָהוּ', והיה לו לכתוב 'ידו' בכתוב חסר. מתרצת הגמרא:
 7 סַמִּיכָה דְּתַנּוּפָה קְאָמַרִי - הכוונה היתה רק על סמיכה בבהמת קרבן
 8 ולא בסמיכה על ראש אדם, שלגבי סמיכה על קרבן כל מקום
 9 שנאמר 'ידו' הכוונה לשתי ידיים.
 10 שנינו במשנה: וּבְמָקוֹם שְׁסוּמְכִין שׁוֹחְטִין, וְתַבְּחָה לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה -
 11 ומיד לאחר הסמיכה באה השחיטה. שואלת הגמרא: מֵאֵי קְאָמַר -
 12 מה כוונת המשנה, הלא יש כאן כפל לשון, לפי שְׁתַּבְּחָה לְסַמִּיכָה
 13 שְׁחִיטָה משמעותה שיש לשחוט מיד לאחר הסמיכה, אם כן ממילא